

Shown and Told

MEG STUART & TIM ETCHELLS / DAMAGED GOODS

Waar ben je? Wie ben je?

Pieter T'Jonck
Gezien op 30 november 2016
Kaaitheater, Brussel

‘Shown and told’ van Tim Etchells en Meg Stuart dateert al uit 2016, maar wordt nu hernomen op het Next festival. Het is een zeldzame gelegenheid om twee geweldige performers bezig te zien à l’état brut, met niets in de handen of de mouwen. Geen kostuums, geen muziek. Een stemmige belichting, *that’s it*. Er is zelfs geen verhaal, plot of ontknoping. Ze ‘doen maar wat’. Toch gebeurt er iets tussen hen, maar ook tussen hen en het publiek.

10 NOVEMBER 2021

Etchells en Stuart zijn geen onbekenden voor elkaar. Etchells leverde wel vaker teksten en ideeën voor stukken van Stuart. Hij is een artistieke duizendpoot: regisseur, beeldend kunstenaar, acteur én auteur. Hij werd vooral bekend als stichter van ‘Forced entertainment’. Dat gezelschap begon als een obscure *fringe company* in Manchester, maar groeide uit tot een Europese top-act.

Toch blijft Manchester op de achtergrond meespelen in het werk van Etchells: als auteur-performer vertelt hij vaak onbestemde verhalen die na vele omwegen dan toch iets wezenlijks weten te vertellen over mensen in al hun hulpeloosheid. Etchells zet zijn fysieke verschijning daarbij heel slim in: door zijn mompelende, haast verontschuldigende manier van doen, en zijn slobberige kledij heeft hij een volkse verschijning die heel authentiek aandoet.

Meg Stuart heeft een heel andere uitstraling: een kleine, gespierde, sterke vrouw met een wat stroef gezicht. Ze gedraagt zich in haar solo’s vaak wat onhandig of zelfs als een vat vol tics. Een onvatbaar personage, dat dan wel plots een hele zaal ademloos kan laten kijken naar een solo die moeiteloos de meest uiteenlopende emotionele en fysieke ‘toestanden’ in een oogwenk kan oproepen.

Wat die twee performers zeker wel delen is dat gevoel voor het onbestemde, wisselvallige van wat we, als persoon, zijn. Hoe er soms maar heel weinig nodig

is om een heel ander begrip te laten ontstaan van wie we zijn. Daarin vinden ze elkaar. Tijdens 'Expo zéro', een evenement van Boris Charmatz in Berlijn in 2015 kregen ze het idee om een avond te maken waarin ze elkaar dingen toeschuiven om te zien hoe de ander daarop reageert.

Dat is ook voor de toeschouwer een cadeau: hier sta je er niet alleen voor om het 'raadsel' van het podiumgebeuren op te lossen. Dat probleem stelt zich al voor de performers zelf. Ze delen hun ervaring met jou. Op een bepaald ogenblik, naar het einde van de voorstelling toe, spelen ze dat letterlijk uit. Ze bevragen elkaar over dingen die ze eerder op de avond deden. 'Wat betekende dat?' Daar voegen ze andere, zotte dingen aan toe. 'Plat op je buik gaan, wat is dat? Vakantie!'

Plat op je buik gaan. Wat is dat? Vakantie!

Toch zat er in de voorstelling die ik ooit zag in Brussel wel degelijk een sterke conceptuele samenhang in het stuk. Het begon met een abstracte danssolo van Meg Stuart. Op de achtergrond mompelde Etchells een nachtmerrieachtig verhaal over peilloze ruimtes en dichte mist. Geleidelijk kregen Stuarts bewegingen toen meer herkenbare, uitgesproken emotionele contouren. Ondertussen verhief Etchells zijn stem steeds luider.

De balans tussen de twee performers verschoof daardoor. Ze namen elkaars 'rol' steeds meer over. Stuart begon steeds meer te vertellen, terwijl Etchells aan het dansen ging, al was dat dan op een erg primair niveau. Hij ging bijvoorbeeld languit op zijn zij liggen om dan rond te wentelen door uit te halen met zijn been. Ze verkenden dus elkaars terrein, om niet te zeggen: ze verplaatsen zich in elkaar, zonder dat dat ooit helemaal lukte. Dat was overigens een bron van veel humoristische momenten.

Later groeiden ze weer uit elkaar om simultaan een eigen verhaal vertellen. Stuart sprak over mogelijke redenen om te dansen (niet per se haar persoonlijke redenen, eerder als een catalogus van opties die dansers hebben). Later diste ze in kortverhalen van een paar regels allerlei ondernemingen op die slecht afliepen. Net in die passage ontwikkelde Etchells parallel een ander verhaal, dat begon bij de vervreemding die je overvalt als je er bij een controle op de luchthaven als onbetrouwbaar uitgepikt wordt.

Vanaf dan kreeg de voorstelling een haast existentiële wending. De 'knoop' was het moment dat Stuart stilletjes het podium verliet. Etchells vroeg zich dan een beetje benauwd af waar ze uithing. 'I am here', herhaalde hij voortdurend. Een zinloze uitspraak natuurlijk, als je alleen op een podium staat, maar wel één die de angst voor eenzaamheid tastbaar maakte. Als Stuart dan weer opdook bleef het woord 'hier' een twistappel, dat leidde tot een spelletje dat hen samen danig bezig hield. 'Wie ben ik en waar sta ik, tegenover wie jij bent en waar jij staat? Kunnen we dat ooit weten?'

Daarin zit ook veel verlangen: kunnen we op elkaar aan? Weten we elkaar te vinden als het er toe doet? Wat kunnen we dan samen aan? Zouden we nog durven stagediven, op onze leeftijd? Die leeftijd, dat speelt echt wel. Als ze naar elkaar roepen, dan zie je oude vrienden die elkaar een toeverlaat zijn, en daar bevestiging voor zoeken. Het is allemaal impliciet, het speelt heel sterk op herkenning en inleving van het publiek dat deze mensen ook al zo lang kent, maar het is er wel.